

Almanya’da Kentsel Planlama: Şehri ve Çevresini Yeniden Dönüştürmek!

¹ Dipl.-Ing. Mimari ve Şehir Plancısı, Üniversite Profesörü ve “Şehir Planlama ve İmar Planı” Bölüm Başkanı, Mekansal Planlama Fakültesi, Dortmund Üniversitesi
² B.Cp. - ODTÜ, Dipl.-Ing. – Mekansal Planlama Fakültesi, Dortmund Üniversitesi

Christa REICHER¹

Çeviren: Hasan SİNEMİLLİOĞLU²

ABSTRACT

Urban planning and design in Germany: Recycling the town and the region!

In Germany, urban planning is facing a profound change of paradigm. The last wave of large-scale new planning, pushed by the German reunification, slowly is fading out. Decreasing numbers of the population and an increasing number of not used habitations and industrial sites within the towns are demonstrating that priorities of tens of years have to be changed: We need recycling instead of new construction.

This should be a rather thrilling period, because right now we have to concentrate on quality of recycling and not yet on quantity.

The decisive questions to the future are:

- *How may we reach more spatial quality with less people?*
- *Will the time arrive to reconstruct the so often desired compact European town?*
- *Has urban planning to qualify the actual status quo of “Zwischenstadt” which is considered as a patchwork of town and landscape?*

In their widest sense, the answers are lying in urban qualifying with the following accents:

- *to give priority to the development of the inner cities,*
- *to understand landscape as an urban element,*
- *to treat the existing buildings in a more differentiated way,*
- *to make the industrial history visible,*
- *to look at the town in a regional context,*
- *to promote a “New urbanity” instead of “New Urbanism”.*

The existing buildings in their diversity have to stand at the beginning of acting. We have to qualify and to recycle them. The foundations already exist; we just need a consensus about the plan and the strategies of real construction and reconstruction.

A lmanya’da şehir planlaması bir temel dönüşüm süreciyle yüz yüze. Almanya’nın yeniden birleşmesiyle doğan büyük çaplı mekansal “yeni-planlama“ yavaş yavaş hızını kaybediyor. Azalan nüfus ile şehirlerdeki boş evlerin ve boş iş alanlarının çoğalması on yıllarca sürdürülen mekansal planlama yöntemlerinde bir geriye dönüşün kaçınılmazlığına

işaret ediyor: “büyük mekanları yeni planlama yerine şehrsel yenileme.”

Bu durum önümüzdeki çok ilginç bir döneme işaret ediyor. Çünkü planlama faaliyetleri, bugüne kadar sürdürülen niceliğe yönelik uygulamaları bırakıp, kentsel yenilemede niteliğe (kaliteye) yoğunlaşmalıdır.

EĞİLİMLER / YÖNELİMLER VE ÖNGÖRÜLER

Şehir planlamanın görevi var olan eğilimleri ve yönelimleri – “yaşam biçiminden”³ “teknolojiye”, “nüfus değişkeni”nden “yarının ev ideali”ne kadar her şeyi – değerlendirerek bunları mekansal stratejilere dönüştürüp geleceğin kentsel yapılanmasını yönlendirmek olmalı.

Burada temel çerçeve birçok değişik alanda belirleniyor ve bu sonuçsal genellemeleri zorlaştırıyor: sosyal, politik, iş ve yaşam alanlarına ek olarak demografik dönüşüm, teknolojik ilerleme ve devinim ile altyapısal alanlarındaki eğilim ve yönelimler belirtilmeli.

Bütün bu değişkenler kent planlama ve yapılanma, mimari, ev ve yaşam mekanları alanlarında yeni politikalara zorluyor, geleceğin şehirlerini ve çevresel mekanını⁴ belirliyor. Peki bu somut olarak ne anlama geliyor?

Sosyal ve politik eğilimler

Yeni bilgi ve iletişim tekniklerine olan bağımlılık toplumu ikiye bölmüştür: “bilgiyle donanmış” kesim ve “bilgiyle bağı kopuk kesim”. Toplumun giderek hızlanan “bireyselleşmesi”yle artan kişisel yalıtılmışlık, yeni toplumsal birlikteliklere ve yakınlaşmalara olan özlemi tekrar güçlendiriyor.

Demografik eğilimler

Yapıların yarın için şekillendirilmesi nüfus piramidindeki değişimi ve bundan doğan zorunlulukları göz önünde bulundurulmak zorundadır. Aynı şekilde Almanya’da nüfusun azalmasına rağmen yaşam birimlerinin (hane sayısı) artması dikkate alınmalıdır.

Teknolojik eğilimler

Teknoloji sektöründeki gelişmeler bina ve diğer yapılarda yeni (innovative) ve ucuz teknik uygulamaları mümkün kılacaktır.

Kentsel Hareket (mobility) ve alt yapısal eğilimler

Gelecekteki toplum gittikçe hızlanan bir hareketlilikle belirlenecek ve bu fiziksel hareketliliğin yanında elektronik yolları da içerecektir.

İş ve çalışma alanlarındaki eğilimler

Hizmet, bilgi ve iletişim toplumuna geçiş, iş zamanı ve çalışma biçimleriyle birlikte iş mekanlarının da değişime uğradığı yeni iş alanlarının oluşumuna yol açmaktadır.

Ev ve yaşam alanındaki eğilimler

Yarının ev ve yaşam biçimleri esnekliğin önemli bir rol aldığı çok çeşitli bireysel yaşam biçimlerinin renkli bir aynası olacak. Yaşam kalitesi giderek ev konforuna olan beklentiyle tanımlanacak.

BÜYÜME, DURGUNLUK VE BÜZÜLME⁵

Son iki yüz yılda kentleşme süreci temel olarak sanayileşmeyle belirlendi. Kuşkusuz kentleşme ve sanayi yerleşimi karşılıklı bir etkileşim içinde oldu. Sona ermekte olan (klasik) endüstrileşme sanayileşme süreci kentsel bölgelerde çok çeşitli ve değişik terk edilmiş alanlar bırakıyor. Buna ek olarak şu olguyu dikkate almalı: Avrupa’daki geleneksel kır ve kent ayrımı yoğun bir “kırsal alanların kentleşmesi” ve “kentsel alanların kırlaşması” (Sieverts, 1997) sürecine sahne oldu.

Aynı zamanda belirtilmelidir ki, değişik kent ve bölgelerde varolan durum birbirinden çok farklıdır: Hamurg’da hem nüfus hem de iş alanları çoğalırken ve şehir Elbe nehrinin öbür tarafına taşmışken, Leipzig nihayet olumsuz gelişme eğilimlerini durdurmaktan hoşnut durumda. Buna karşın Ruhr Havzası, geleceğe yönelik olumsuz öngörülerin geleceğin planlama faaliyetleri bakımından nasıl bir etkiye sahip olacağını henüz tartışıyor.

Yani, şu anda Almanya’da büyüme, durgunluk ve büzümeye birlikte yaşıyor. Bu belirsizliklerle

Yarının ev ve yaşam biçimleri esnekliğin önemli bir rol aldığı çok çeşitli bireysel yaşam biçimlerinin renkli bir aynası olacak

³ Yazar burada İngilizce “Lifestyle” terimini kullanıyor. (Çevirenin Notu - ÇN)

⁴ Almandaca “Landschaft” İngilizce “landscape” terimiyle eş anlamlıdır ve Türkçedeki “peyzaj” dan çok daha geniş bir anlamda kullanılır. “Landschaft” büyük ya da geniş bir alandaki (mekandaki) herşeyi kapsar. Dolayısıyla deyim “çevresel mekan” olarak çevirmeyi daha uygun buldum. (ÇN)

⁵ Schrumpfung (Almanca) – shrink (İngilizce) – Gerileme, büzümeye anlamında kullanılır. (ÇN)

Geleceğin kent planlaması için gerekli (yol gösterici) modeller üzerine tartışma tekrar kabul görmektedir

dolu süreçte mekansal kalite, (bölgeler için) yönelimi belirleyecek. Bu süreçte yavaşlayan kentsel büyüme kent planlaması için aynı zamanda büyük bir şans olarak algılanmalı. Kentsel yenileme planlamasında nasıl bir yol seçilmesi konusunu düşünmek tekrar olanaklı. Geleceğin kent planla-

ması için gerekli (yol gösterici) modeller üzerine tartışma tekrar kabul görmektedir.

Geleceğe yönelik temel sorular şunlardır:

- Daha az insanla daha büyük bir mekansal kaliteye nasıl ulaşılabilir?

PLANLAMA
2005/3

Resim: 1: Wesseling Merkezi, yarışma teklifi, 1. Ödül – Genel Konsept rha reicher haase mimarlık + şehir planlama, Aachen

- Hakkında çok konuşulan ve özlemle dile getirilen klasik derişik (kompakt) Avrupa şehrini yeniden hedeflemenin zaman geldi mi?
- Şuandaki durumuyla kent -kır karışımı olan “Ara Şehir“i yenilemek kent planlamasının öncelikli görevi mi?

KENTSEL KALİTELENDİRMENİN⁶ HAREKET NOKTALARI

Yukarıdaki sorulara verilecek cevapların ortak yanı var. Cevaplar kaliteyi yükseltmeyi öngörüyor.– Mekansal açıdan –kentsel kalitelendirmenin hareket noktaları çok çeşitli olmalıdır:

Merkezlerin Geliştirilmesine Öncelik Verilmeli

Banliyöleşme sınırına erişmiş durumda. On yıllarca merkezlerde oturmak yerine yeşil alanlar içinde tek aile evlerinde oturmak öne çıktı. Şehir merkezlerinde yaşayan insan sayısı büyük oranda geriledi. Daha çok hizmet ve ticari sektör, büyük

kiralar ve rant yoluyla merkezleri işgal etti. Birçok eleştirel gözlemci kentsel geleceği karamsar tablolarla ifade etti. Amerikalı planlama kuramcısı John Friedmann bile “şehir öldü“ tanımıyla oluşumun geriye dönülemezliğini ifade etti.

Bugün – birçok gözlemci ve aktörün şaşırarak baktığı – birçok mekansal alanda bir dönüşüm söz konusu. Bu olgu “Kentsel Rönesans“ veya “kentsel merkezlerin yeniden keşfi“ gibi tanımlamalarda ifadesini buluyor. Her şeyden önce yaşlı insanlar kente geri dönüyor. Yaşamlarının bir dönemini çocuklarıyla birlikte banliyölerde geçiren bu insanlar, yaşamlarının yeni bölümünde kültürel faaliyetlere ve sağlık kurumlarına yakınlığa büyük değer biçiyorlar.

Ekonomik veriler bu eğilimi desteklemektedir. Bankalar banliyölerdeki ev ve arsa fiyatlarının düşeceğini öngörmekte; aynı zamanda gerileyen ekonomik baskı merkezlerdeki arsa fiyatlarının düşmesini ve böylece merkezlerde oturmayı daha çekici kılmaktadır.

Resim 2: Wesseling Merkezi, yarışma teklifi, 1. Ödül – trafik yolunun kaldırılması rha reicher haase mimarlık + şehir planlama, Aachen

⁶ Qualifizieren (Almanca) – qualify (İngilizce) - kaliteleme, kaliteyi yükseltme anlamında kullanılır (ÇN)

Merkezlerde yeterli arsa sunumu var. Merkezlerdeki arsa sunumu yeterli düzeydedir. Sanayileşmenin yavaşlaması (ve giderek durması) merkezlerde büyük ölçüde yeniden aktifleştirilmeyi bekleyen yeni alanlar yaratmıştır. Merkezlerde ortaya çıkan bu potansiyelin yönlendirilmiş bir kullanımı, kontrolsüz alan kullanımının sınırlandırılmasını ve mekanın ilerleyen parçalanmasını engeller niteliktedir.

Buna ek olarak, merkezlerin (yeniden) geliştirilmesi ve düzenlenmesi bazı caddelerin kaldırılmasını gerektirmektedir. Bu yollar zamanında şehirlerdeki kültürel bağlantıları göz önüne almadan yapılmıştır. Ayrıca merkezlerin geliştirilmesinde demiryolu istasyonlarının geçmişte öngörülen kullanımları değiştiği için yeniden planlanması gerekmektedir. Bu alanların merkezde bulunması önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

sizleşmesi, oluşumu bir yanda doğal alanlar öte yanda yapılarla yamalı bir duruma sokmuştur. Burada peyzajı doğa ile karıştırmamak gerekir. Burada daha çok kültürel bir oluşum söz konusudur. Bu oluşumda eski şehir merkezleri farklı bir anlam ifade ediyor. Bu çerçevede şehir ve çevre artık geleneksel rakip (kır-kent) değil; aksine sadece genel olarak çevremizin farklı kültürel biçimlenmelerini ifade eder. Yani “kırsal kent yapmak” düşüncesi hiç de yabana atılır değil; aksine, gerçeğe çok yakındır.

Bu olgu kent planlaması için şu anlama gelir: kırsal alanlar şehirlerin bir parçası olarak algılanmalı – kentlerin çevresindeki kırsal alanları kentin bütünleyeni olarak görmek, geçmişe ait ve terk edilmesi gereken bir tutum olarak görünmektedir. Tabii kırsal çevrenin rolü durumdan duruma değişmektedir. Şehir merkezlerindeki

Resim 3: Gevelsberg Ennepe parki, yarışma teklifi, rha reicher haase mimarlık + şehir planlama, Aachen lad - Landschaftsplanung Diekmann, Hannover

Weseling şehri gelişme planı yarışmasına sunulan teklifimiz şehir merkezlerinde nasıl bir potansiyelin var olduğunu ve bunun yeniden kullanımını gösteriyor. Kuşkusuz bu kullanımın planlanmasında şu veya bu alanın geçici kullanımlara açılması öngörülebilir.

Şehir Çevresi (Landscape - Region) Kentsel Bir Eleman Olarak Algılanmalı

Kent, çevresiyle birlikte bir bölge-kent'e dönüşmüş durumda. Kırsal alanların sınırlarının belir-

benzeri mekanlar kentselliği destekleyerek güçlendirebilir niteliktedir

Örnek vermek gerekirse, Gevelsberg Şehrini Geliştirme ve Yenileme Projesi çerçevesinde eski sanayi alanında kurulan yeni bir park, şehrin gelişiminde motor rolü üstlenmiştir. Bu yeşil alan kullanımı, kentsel elemanların kullanım kalitesini yükseltmekle kalmamakta; aynı zamanda kentsel mekana bir rahatlık kazandırmaktadır.

Şehir merkezi yapılanmasının kamusal alanların bir parçası olan serbest alanların kalitesi, bir şehrin konut ve iş alanı olarak çekiciliğinin bir belirtisidir. Konut alanı yapılanmasında geleceğe yönelik eğilimler göstermektedir ki, bu mekanın konforu, yeşil alanlara ve kullanılabilir kamuya açık alanlara yakınlığına bağlıdır. Daha önceki iş ve sanayi alanlarının yeniden kazanılması varolan eksikliklerin giderilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde önemli bir rol üstlenebilmektedir.

Varolan Yapıya Yaklaşımda Farklılıklara Dikkat Etmeli

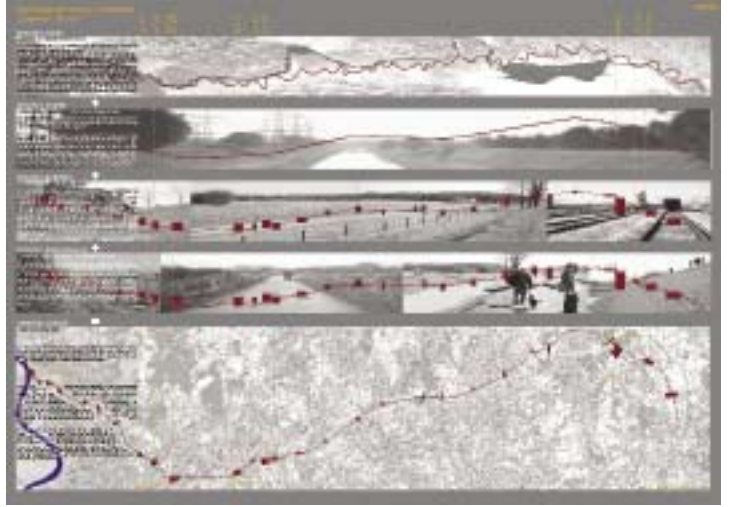
Gelecek için ciddi bir şekilde çözüm bekleyen konulardan birisi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yapılmış konutların durumudur. Bu alanda kısmen önemli bir yenileme (renovasyon) faaliyeti oluşmuştur. Gelecekte de yenilemenin hızlanması beklenmektedir. Kalitesi pek düşük bölgelerde yenileme yerine varolan bu yapıları yıkmak söz konusu olacak. Özellikle zamanında yeterince onarım görmemiş ve prefabrik yapım tekniği ile düşük teknik standartları ve düşük kentsel kalitesinden dolayı (Doğu Almanya'daki) yeni eyaletlerde bu tür yapıların korunması ciddi bir soru niteliğindedir.

Burada önemli olan kentsel yapı ve kentsel mimari açısından önemli bir değeri olan "mahalle – quarter" ile binaları ayırt etmenin gerekliliğidir – kuşkusuz köhnemiş tekniği ve zamanın kullanımlarına uymayan özelliklerini ve de bazı durumlarda ciddi yenileme çabalarının olumsuzlukları eleyemeyeceğini edemeyeceğini unutmadan:-

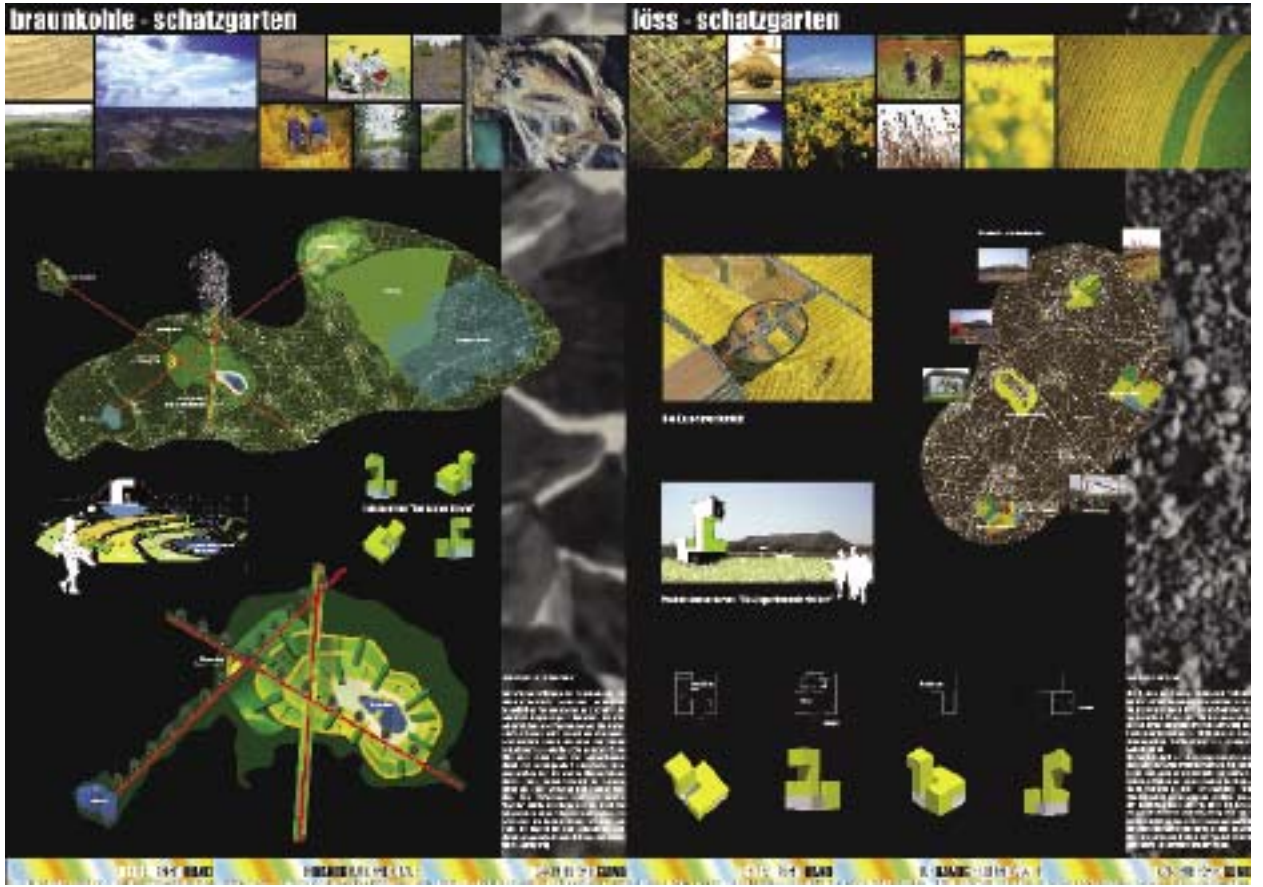
60'lı ve 70'li yıllarda "kentleşme yoğunluktur" modelinin aşırı tarzdaki yorumunun sonucu olarak benzeri problemleri Batı Almanya'da da bulmak mümkündür. Kent planlamada birçok kısıtlamanın kaldırılmasına rağmen, mimariyi bir yana bırakalım, henüz temel yönelimler yeterli kaliteye varabilmiş değildir. Bu ve benzeri sorunlardan dolayı tabuları yıkmalı ve gerekiyorsa yıkımlara başvurabilmelidir. Problemin durumuna göre bir (binanın veya binalar grubunun) yıkımı en iyi çözümü sunabilmektedir

Endüstriyel Geçmiş Görünürde Bırakmalı

Bir bölgede, bir şehirde veya bir başka yerleşim biriminde – yoğunluğu az ya da çok – görülebilir bir katmanlar dizisi vardır. Bu katmanlar,

Resim 4: Emscher'in geleceği, uluslararası yarışma teklifi, rha reicher haase mimarlık + şehir planlama, Aachen lad - Landschaftsplanung Diekmann, Hannover

Resim 5: EUREGIONALE, uluslararası yarışma teklifi, Alman-Belçika-Hollanda sınırında endüstriyel bölgesel miras ortak sunuşu: 'rha reicher haase mimarlık + şehir planlama, Aachen Afa Mimarlık bürosu, Aachen Mimar Bischeroux, Maastricht, Hollanda

kentin tarihini ifade ederler. Yaşanmakta olan anın uygulamalarının bir sonucu olan geçmişin inkar etmemeli, aksine onu kabullenip korumak gerekir. Sadece geçmişin ilginç yapıları değil, aynı zamanda bugün, kentsel kültürel yapıya önemli bir katkıda bulunan endüstriyel geçmiş de, iz bırakmıştır.

Endüstriyel geçmişin izleri sadece kömür ve demir-çelik üretiminin kalıntıları olan yapılarla sınırlı değildir. Bu izler, eskinin (bugün o özelliklerini kaybetmiş olan) ve sanayileşme sürecinde kirliliğe dönüşürülen ve Ruhr Havzası'nı doğudan batıya kat eden Emscher gibi akarsuları da kapsar. Bu kirliliğe dönüşürülen kanalın yenilenmesine başlanmış bulunuyor ama bu yeni su yolunun nasıl şekillendirilmesi gerektiği henüz nihai olarak belirlenmiş değil. Açık olan şu ki, bu endüstriyel kalıntının yenilenmesi, işleyen bir ekolojik yapıya ulaşmış ideal bir nehirsel çevre yaratmak olamayacaktır. Ve benzeri bulunmayan bir mühendislik eseri olan kanallaştırılmış Emscher Nehri böylece geçmişe karışacaktır.

Endüstriyel geçmişin inandırıcı bir tarzda geleceğe yönelik korunması, bu endüstriyel gerçeği yansıtmaya ve ciddi bir biçimde kalitesinin korunması ile gerçekleşecektir.

Böylesi bir geçiş süreci nihai biçimlenmeyi belirleyen değil, aksine geleceğin yönelimlerini şekillendirecek geçici, yani belirli bir zaman diliminde geçerli bir planlama anlayışını gerektirir. Bu anlayış aynı zamanda geleceğe yönelik bütünsel bir uzgörüye giden yolun etaplarını oluşturmalıdır.

Kenti Bölgesel Bağlamda Ele Almalı

Şehirlerin ve bölgelerin gelişimi her zaman birbiriyle bağlantılı olmuştur. Bundan en az 30 yıl önce ortaya çıkan "bölgesel kent" kavramı, geçmişte, kent planlama yaklaşımını bölgeye uygulamada öngörülen başarıyı gösterememiştir. Buna karşın birçok kentsel yığılma (aglomerasyon) bölgesinde şehir, bölgeyi göz önüne almadan geliştirilemez. Bu hem Ren-Ruhr-Bölgesi, hem de Almanya, Belçika ve Hollanda sınır bölgesine taşınan bölge

Kentlerde yeşile olan istek – daha kaliteli bir yaşam anlamında – hiç de derişik (kompakt) bir şehir yapısına aykırı değildir

için geçerlidir. Eđer (bir bölgede) problemler benzeri nedenlerden kaynaklanıyorsa (bu bölge içindeki) şehirleri birbirinden ayırmak, planlama için gerekli çözüm stratejilerini engeller. Şehir kavram bölgesel bütünlüğü çerçevesinde yeni bir anlayış üretmelidir.

Yakın geçmişteki politik oluşumlar artık bugün geçerliliğini yitirmiş yeni eğilimlere yol açmıştır. Bu hem Almanya'nın birleşmesi, hem de Avrupa içindeki sınırların giderek ortadan kalkması için geçerlidir. Sınırötesi bir girişim olan ve Almanya-Hollanda-Belçika sınırında oluşan EUREGIONALE, artık yönetsel sınırların planlamayı bağlayıcı olmadığını, aksine mekanın bütünselliğine dayanan gelişim modellerinin oluşabileceğini göstermektedir

Bölgesel bağlantıya yoğunlaşan algılamaya paralel olarak kentliliği içeren yoğun bir tartışma, aynı zamanda şehir ve bölgenin karşılıklı sınırlarını (tartışmayı) da içermektedir.

“YENİ ŞEHİRCİLİK” YERİNE “YENİ KENTLİLİK”

“Yeni Şehircilik“ (New Urbanism) denilen kent planlama yönelimi ciddi bir şekilde dikkati çekmektedir. Bu hareket, geçmiş yüzyılın 90'larında Amerika'da ortaya çıkmıştır. Bu kentsel yenileme yönelimi gittikçe büyüyen kentsel problemlere çözümler bulmak istemektedir: ölmeye yüz tutan şehir merkezleri, giderek artan “kentsel yayınma“ (urban sprawl)” türü oluşan yerleşimler, büyük ölçekli betonlaşma ve sosyal yalıtılmışlık bu sorunlardan önemli birkaçıdır.

Kuşkusuz bildirgesi, tartışma platformu ve bildirgesinin katılımcı oluşumuyla, “Yeni Şehircilik“ ABD'de başarılı bir bilanço sergilemektedir. Yeni Şehircilik mekansal ilkelerini büyük ölçüde klasik Avrupa Kentinin gelişim modeline dayandırmaktadır. Amerika'dan Avrupa'ya tekrar geri dönen bu reform hareketi Almanya'da da hissedilmeye başlanmıştır. Plancılar, mimarlar ve de politikacılar burada önerilen planlama ilkelerini giderek artan banliyöleşmeye alternatif olarak tartışmaktadırlar – geniş kabul gören bu teorik yönelimin uygulamada nasıl sonuçlara varacağı henüz belli olmamakla birlikte-

Yeni Şehircilik, birçok kongre ve konferansta “kentsel kriz”den çıkış yolu olarak görülmekte

birlikte, yaşlanma, göç, kapasitesi altında kullanılan teknik ve sosyal altyapı, varolan yapıların yenilenmesi ve boş alanlar gibi konularda henüz bir reçete sunmaktan uzaktır. Varolan yapılanmaya dayanan yeni bir kentsellik arayışı burada, yüzey-sel bir yenileme stratejisi olan Yeni Şehircilik'ten daha çok hedefe yöneltici olabilir.

Uzlaşmaz Görünen Zıtlıkları Uyumlaştırarak Mümkün Değil Mi?

Endüstriyel miras ve gerçek eğilimler, yeşil ve kentlilik, kent ve kır... Karşıtlıklarıyla planlama faaliyetinin köşe taşlarını oluşturuyorlar.

Kentlerde yeşile olan istek – daha kaliteli bir yaşam anlamında – hiç de derişik (kompakt) bir şehir yapısına aykırı değildir. Yeşil alanlar, kentsel gelişim alanlarını birbirine bağlıyor ve kentsel bir karaktere sahip ise bu, yeni bir kentliliğin göstergesi olabilir.

Almanya'da kentliliğin yönelimleri konusunda sürdürülen tartışma, karşıtlıkları artırıcı bir biçimde sürdürülmemelidir. Bu tartışma, bugün varolan duruma bağlı olarak sürdürülmelidir. Bugünkü şehir – bazı istisnaları saymazsak – geleneksel derişik (kompakt) Avrupa kentine çok fazla benzemeyecektir.

Münih şehrinin kentsel gelişim planı ve benzerleri “kompakt-kentsel-yeşil” yönelimleriyle şunu ortaya koymuştur: uzlaşmaz görünen karşıtlıkların uyumlu bir şekilde kullanımı olanaklıdır ve özellikle bu planlardaki yeni bir eleman olarak algılanabilir.

Bunu yaparken “yeni” ile “moda“ eğilimler ve “moda“ planlama düşünceleri birbirine karıtılmamalıdır. Buradaki hareket noktası yapılanmanın çeşitliliği ve çok katmanlılığı olmalıdır. Kaliteyi artırmak ve yeniden kullanım, temel yönelim olmalıdır. Burada eksik olan, yapılanma ve yenilemenin hangi plan ve stratejiler çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerektiği sorusuna verilecek yanittir.

Kaynakça:

SIEVERTS, Thomas (1997): Zwischenstadt, Bauwelt Fundamente

Städtebauleitplanung, Fakultät Raumplanung, UTTKE, Angela; SCHAUZ, Thorsten; UTKU, Yasemin (2004): New Urbanism – ein Modell für NRW?